

Urup Kirke.

Søndag d. 22. september 2019 kl. 11.00.

Egil Hvid-Olsen.

Prædiken til 14. søndag efter trinitatis, Luk. 17,11-19, 1. tekstrække.

Salmer.

DDS 730 "Vi pløjed og vi så'de".

DDS 13 "Måne og sol".

DDS 727 "Gud, du fra dine de herlige højeloftssale".

- - -

"100 salmer" 808 "Fra vest står blæsten".

Altergang: DDS 438 + 439,1.

DDS 477 "Som korn fra mange marker".

Motet v/ kor efter velsignelse: "Må din vej gå dig i møde".

DDS 728 "Du gav mig, o Herre, en lod af din jord".

Tekstlæsninger.

Salmisten skriver: Min sjæl, pris Herren, alt i mig skal prise hans hellige navn. Min sjæl, pris Herren, glem ikke hans velgerninger! Han tilgiver al din skyld, helbreder alle

dine sygdomme. Han udfrier dit liv fra graven, han kroner dig med godhed og barmhjertighed. Han mætter dit liv med gode gaver, du bliver ung igen som en ørn. Herren øver retfærdighed og ret mod alle undertrykte. Han kundgjorde Moses sine veje og israelitterne sine gerninger. Herren er barmhjertig og nådig, sen til vrede og rig på troskab. Han anklager ikke for evigt og vredes ikke for altid; han gengælder os ikke vore synder og lønner os ikke efter vor skyld. Så høj som himlen er over jorden, så stor er hans nåde mod dem, der frygter ham; så langt som øst ligger fra vest, så langt har han fjernet vore synder fra os. Som en far er barmhjertig mod sine børn, er Herren barmhjertig mod dem, der frygter ham. *Salmernes Bog 103,1-13*

Epistlen skriver apostlen Paulus til romerne: Jeg forstår ikke mine handlinger. Det, jeg vil, det gør jeg ikke, og det, jeg hader, det gør jeg. Men når jeg gør det, jeg ikke vil, giver jeg loven ret i, at den er god. Men så er det ikke længere mig, der handler, men synden, som bor i mig. Jeg ved, at i mig, altså i mit kød, bor der intet godt. Viljen har jeg, men udføre det gode kan jeg ikke. For det gode, som jeg vil, det gør jeg ikke, men det onde, som jeg ikke vil, det gør jeg. *Romberbrevet 7,15-19.*

Dette hellige evangelium skriver evangelisten Lukas: Under sin vandring mod Jerusalem fulgte Jesus grænsen mellem Samaria og Galilæa. Da han var på vej ind i en landsby, mødte han ti spedalske; de blev stående langt fra ham og råbte: »Jesus, Mester, forbarm dig over os!« Da han så dem, sagde han: »Gå hen og bliv undersøgt af præsterne!« Og mens de var på vej derhen, blev de rene. Men én af dem vendte tilbage, da han så, at han var blevet helbredt. Han priste Gud med høj røst og kastede sig på sit ansigt for Jesu fødder og takkede ham; og det var en samaritaner. Jesus spurgte: »Var der ikke ti, der blev rene? Hvor er de ni? Er det kun denne fremmede, der er vendt tilbage for at give Gud æren?« Og han sagde til ham: »Stå op og gå herfra! Din tro har frelst dig.« *Lukasevangeliet 17,11-19.*

Prædiken.

Det er mildest talt mirakuløst, hvad der fortælles i historien om Jesus og de ti spedalske. Vi ved ikke med sikkerhed, hvad diagnosen ”spedalskhed” dækkede over den gang. Enten var det en sygdom, der fik huden til at skalle af – måske lidt lige som vore dages psoriasis - eller også var det den sygdom, der stadig eksisterer, hvor en særlig bakterie angriber nerverne og gør huden følelsesløs. Hvis man ikke bliver behandlet, vil de angrebne dele af kroppen lidt efter lidt smuldre væk.

Som dansker skal man ikke være bange for at blive spedalsk, for sygdommen trives bedst i lande med mange meget fattige mennesker, og går det galt, kan man helbredes. Men på Jesu tid var man virkelig dårligt stedt, hvis man blev spedalsk. Selvom den nuværende sygdom lyder lidt værre end den tidligere, var det slemt, ligegyldigt om man blev ramt af den ene eller den anden lidelse. Ud over de smerter, der fulgte med, blev man også isoleret som spedalsk. De ramte måtte flytte ud i små lejre udenfor bymuren, og de måtte tigge til dagen og vejen, men kun på bestemte steder. Af hensyn til smittefaren kunne man ikke have spedalske til at rende rundt på må og få. Sygdommen splittede familier ad, for når et familiemedlem blev ramt, kunne han eller hun ikke blive i hjemmet. Risikoen for at ægtefælle og børn blev smittet var for stor. En spedalsk mand kunne ikke beholde sit arbejde, og en spedalsk kvinde kunne ikke længere passe sine børn. De kunne højst se hinanden på afstand. På den måde blev man et udskud, der ikke kunne indgå i sociale relationer med andre end de øvrige spedalske. Derfor må hver enkelt spedalsk have haft sin helbredelse som det højeste ønske. Helbredelse må da også have været mulig, for der fandtes en praksis, hvor den, der ikke længere var spedalsk, skulle gå til præsterne for at blive synet. Først når de havde erklæret patienten rask, kunne han eller hun igen indgå på normale vilkår i samfundet. Noget tyder dog på, at det var de færreste, der var så heldige selv at kunne nedkæmpe sygdommen, og netop derfor virker det ekstra mærkeligt, at kun den ene ud af de 10,

som Jesus helbredte, vendte tilbage for at takke ham. At han oven i købet var samaritaner - og ikke jøde som de ni andre og Jesus – understreger blot de andres manglende taknemmelighed.

I dag fejrer vi høstgudstjeneste, og helt centralt for den slags er netop taknemmelighed.

Ligesom der finder et mirakel sted, da Jesus helbreder de 10 spedalske, finder der et uoverskueligt væld af mirakler sted hvert år, når landmanden lægger et frø eller en kartoffel i jorden, eller når han planter en stikling. Man kan gøre meget for, at den vækst, der kommer op af jorden, får de bedste vilkår, men selve det mirakel, at noget rent faktisk spirer, finder sted uafhængigt af landmandens indsats. Det sker helt af sig selv; helt naturligt. Faktisk har vi set det så ofte, at vi ikke længere undrer os over det. Ja, vi er knap nok taknemmelige over, at naturen er skruet sammen på en måde, så vi kan leve. Men sagen er jo, at vi ville dø, hvis naturens små mirakler ikke fandt sted.

At der kan høstes, kræver altså et væld af mirakler, og det er dem, vi har en tendens til at glemme at takke for.

Man kan naturligvis være lidt i usikker på, hvem man skal rette taknemmeligheden mod. Er det naturen selv, eller skal man genoplive den gamle forestilling om Moder Jord? I kristendommen er der ingen tvivl om, at det er Gud, der bør takkes, fordi det er ham, der har stillet kloden til rådighed for os. Det vigtigste er dog, at man bliver klar over, hvor meget man har at takke for. Sagen er jo nemlig den, at naturens mirakler er under hårdt pres.

Verdensnaturfonden anslår, at 60% af verdens pattedyr, fugle, fisk, krybdyr og padder er forsvundet mellem 1970 og 2014. Dyr, der lever i ferskvand, er ekstra hårdt ramt. Her er bestanden beskåret med 83% i den samme periode. I klodens ferskvandssøer er der altså kun 17% af det antal dyr tilbage, der fandtes for knap 50 år siden.

Der findes en kolossal mængde dyrearter på kloden, men man anslår, at der som følge af klimaforandringer uddør mellem 100 og 1000 arter om året. Disse arter vil aldrig

kunne vende tilbage. For hvert år, der går, bliver naturens mirakuløse mangfoldighed indskrænket.

I løbet af de sidste 540 millioner år har der fundet masseudryddelser sted fem gange som følge af meteornedslag. Sidste gang var for 65 millioner år siden. Det var dengang, dinosaurerne uddøde. Nu taler forskerne om en sjette masseudryddelse, der imidlertid ikke skyldes et meteornedslag, men derimod er menneskeskabt. Klimaforandringerne vil – hvis man ikke straks dæmmer op for dem – ændre kloden, som vi kender den. Og det vil være vores skyld, fordi vi har drevet og stadig driver rovdrift på naturens ressourcer.

Grunden til, at det er gået så galt, er blandt andet, at vi har mistet sansen for det mirakuløse i tilværelsen, og derfor også har glemt at være taknemmelige for alt det, vi tager som en selvfølge. Her i Danmark kan vi ikke engang skyde skylden på lande som Kina, hvor den industrielle vækst buldrer derudaf uden synderligt hensyn til miljøet, for dels aftager vi selv varer derfra, og dels er Danmark slet ikke den klimaduks, vores land ellers har ry for at være. Ganske vist er vi nået langt, når det gælder om at udlede mindst muligt CO₂. Men vores forbrug er samtidig steget så voldsomt, at vi udleder langt flere drivhusgasser, end vi undgår ved at producere miljøvenligt. Befolkningens størrelse taget i betragtning udleder Danmark således CO₂ i en mængde, der bringer os op i den internationale særklasse af klimasvin.

I dag har jeg inviteret mine konfirmander og deres forældre, så vi efter gudstjenesten kan holde et hurtigt informationsmøde. Måske synes nogle af jer konfirmander, at det er lidt skræmmende, hvad jeg lige har sagt; altså at kloden er syg, og at det er os mennesker, der er skyld i det, fordi vi producerer alt fra kød til mobiltelefoner på måder, der ikke er bæredygtige. Det *er* bestemt også uhyggeligt, og jeres forældre og jeg, såvel som jeres bedsteforældre, må indrømme, at vi har været alt for lang tid om at reagere. Vi kan ikke undgå at overlade en klode til jer, der er ringere end den, vi selv fik overdraget. Men når det er sagt, kan vi alle være med til at sørge for, at katastrofen

bremses. Faktisk har vi de allerbedste forudsætninger for det. For 220 år siden levede ca. 95% af klodens befolkning i det, vi i dag betegner som ekstrem fattigdom. Nu er vi nede på 10%. For 220 år siden lå den gennemsnitlige levealder for mennesker på hele kloden på 30 år. Nu ligger den på lidt over 70 år på verdensplan og cirka ti år højere her til lands. I 1950 døde næsten hvert fjerde nyfødte barn på verdensplan. Nu sker det for ét barn ud af 25.

Aldrig tidligere i menneskehedens historie har vi altså haft så gode vilkår som nu. Nye opfindelser og indsigter står i kø, så hvis blot vi ønsker det, kan udviklingen vendes, uden at det behøver at skade væksten. Vi skal bare vænne os til tanken om, at det er en anden vækst, vi skal leve med. Vi må begrænse den materielle vækst, og sikre at den bliver udført på et bæredygtigt grundlag, og så må vi i højere grad satse på en social eller kulturel vækst, hvor vi opdager kvaliteten i samværet med andre. Her tænker jeg vel at mærke på et samvær uden skærme; et samvær ansigt til ansigt med andre mennesker. Vi skal lære igen at tale sammen om vigtige emner, så der fostres nye ideer, der kan være med til at dæmme op for de problemer, klimakrisen bringer med sig. Vi skal lære at føre en samtale, hvor målet ikke er at få ret, men at blive klogere. Ved at gøre det kan vi fortsætte med at nedbringe fattigdom og børnedødelighed. Vi kan fortsætte med at øge den gennemsnitlige levealder og samtidig arbejde på at nedbringe CO₂-udledningen til et minimum. Gør vi det, vil konfirmanderne kunne aflevere en klode i en sundere forfatning til deres børn, end den, vi, der er voksne nu, har givet dem.

Forleden dag gennemgik jeg de indledende kapitler af 1. Mosebog med konfirmanderne. Det er dem, der indeholder ikke mindre end to skabelsesmyter. I den første står der, at mennesket skal ”herske over havets fisk, himlens fugle, kvæget, alle de vilde dyr og alle krybdyr, der kryber på jorden”. Umiddelbart lyder det, som om vi skal undertrykke klodens liv, sådan som diktatorer undertrykker deres befolkninger. Men en god regent hersker ved at skabe de bedste betingelser for sine undersåtter, og

det er i den forståelse, sætningen fra Det Gamle Testamente skal forstås. Vi skal skabe de bedste vilkår for klodens natur. Det er ikke helt let at gennemføre, når en stor del af befolkningen klumper sig sammen i byer og knap nok tør gå en tur i skoven for at blive fortrolig med planter og dyr, eller når børn foretrækker at se TV-serier på Netflix i stedet for at klatre i træer og bygge huler. Det er ikke let at få en forståelse for, hvad det er, der skal passes og plejes, hvis man ikke er fortrolig med naturen, men anser den for at være fremmedartet og farligere end menneskeheden selv. Det er meget nemmere at lulle sig ind i en tryk hverdag, hvor forbruget udgør livets mening. Det er meget lettere at glæde sig over en ny iPad, en ny mobiltelefon, et nyt abonnement til en streamingtjeneste eller endnu en ubrugelig gadget. Mange glæder sig også over en stigende mængde følgere og likes på deres instagramprofil, opdagelsen af en ny underholdende blogger eller af en ny utroværdig influencer. Voksne kan desuden glæde sig over en ny bil, et nyt TV, en ny Webergrill og endnu en CO₂-udledende ferietur til østen. Men det er alt sammen med til at øge presset på klimaet. Det ved vi jo godt! Derfor har Paulus ret i det, han sagde i gudstjenesten anden læsning: ”Det gode, som jeg vil, det gør jeg ikke, men det onde, som jeg ikke vil, det gør jeg.” I vore dage er det onde blandt andet at løbe fra sit ansvar overfor klodens klima; at lukke øjnene for selve livets mirakel; at glemme dels at takke for alt det, der gør tilværelsen stor, dels at tage vort ansvar på os. Vi er som de ni spedalske, der tog deres mirakuløse helbredelse som en selvfølge – og så alligevel ikke. Vi er nemlig meget værre end dem, hvis vi ikke erkender det mirakel, vi har fået del i, og behandler det med taknemmelighed.

Amen.